

PANAMA CUMHURİYETİ

ÜLKE PROFİLİ

T.C.
Ticaret Bakanlığı
Uluslararası Anlaşmalar ve Avrupa Birliği
Genel Müdürlüğü

İçindekiler

1. GENEL BİLGİLER	2
2. GENEL EKONOMİK DURUM	5
3. DIŞ TİCARET	8
4. DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR	14
5. TÜRKİYE ile TİCARET	15
EKLER:.....	19

1. GENEL BİLGİLER

Başlıca Sosyal Göstergeler

Nüfus	4,51 milyon (2024 IMF)
Dil	İspanyolca (Resmi Dil), İngilizce
Din	% 84 Katolik, %15 Protestan, % 1 diğerleri
Yönetim Şekli	Anayasal Demokrasi
Devlet Başkanı	Laurentino Cortizo Cohen
Yüzölçümü	75.420 km ²
Başkent	Panama Şehri
Başlıca Metropolitan Alanları	Panama Bölgesi, Colon Bölgesi , David Bölgesi
Uluslararası Telefon Kodu	+507
Döviz Kuru	Balboa (PAB) (ABD Doları ile birlikte kullanılmaktadır)

Üyesi Olduğu Uluslararası Kuruluşlar

BCIE, CAN (gözlemci), CD, CELAC, FAO, G-77, IADB, IAEA, IBRD, ICAO, ICC (ulusal komiteler), ICt, ICRM, IDA, IFAD, IFC, IFRCs, ILO, IMF, IMO, IMSO, Interpol, IOC, IOM, IPU, ISO, ITSO, ITU, ITUC, LAES, LAIA, MIGA, NAM, OAS, OPANAL, OPCW, Pasifik İttifakı (gözlemci), PCA, SICA, UN, UNASUR (gözlemci), UNCTAD, UNESCO, UNIDO, Union Latina, UNWTO, UPU, WCO, WFTU, WHO, WIPO, WMO, WTO

Coğrafi Konum

Karayip Denizi ve Kuzey Pasifik Okyanuslarına sınırı olan Orta Amerika ülkesi Panama, Kosta Rika ve Kolombiya'nın arasında yer almaktadır. Ülkenin güneydoğusundan Kuzey Amerika ve Güney Amerika'yı birbirinden ayıran sınır olan, Pasifik Okyanusu ile Karayip Denizi'ni birbirine bağlayan ve stratejik önemi büyük olan Panama Kanalı geçmektedir. Ülkenin Kolombiya ile 225 km ve Kosta Rika ile 330 km uzunluğunda sınırı bulunmaktadır.

Yüzölçümü bakımından ABD'nin South Carolina Eyaleti'nden biraz daha küçük olan ülkede Pasifik Okyanusu ve Karayip Denizi kıyıları dışındaki alanlar dağlıktır.

Ekilebilir alanlar toplam kara alanının %7,36'sını oluşturmaktadır. 2490 km kıyı şeridi bulunan Panama'da deniz kıyısının büyük bölümünü ayrıcalıklı ekonomik bölge oluşturmaktadır. Tropikal deniz ikliminin hakim olduğu ülkede; Mayıs-Ocak dönemi yağışlı ve sıcak, diğer dönemler yağışsız geçmektedir.

Siyasi ve İdari Yapı

Panama, başkanlık sistemiyle yönetilen temsili bir demokrasidir. Devlet başkanı, devletin ve hükümetin başı, aynı zamanda partisinin de lideridir. Devlet Başkanı 5 yıllığına seçilmektedir. Yasama organı, 5 yıllık süre için seçilen ve 71 üyeli tek kanatlı Ulusal Meclis'ten oluşmaktadır. Yargı, 10 yıllığına atanan 9 üyeli Yüksek Adalet Mahkemesi, 5 bölgesel yüksek mahkeme ve 3 temyiz mahkemesinden oluşmaktadır.

Ülkenin önde gelen siyasi partileri, Panama Devrimci Demokratik Partisi (PRD), Demokratik Değişim Partisi (CD) ve Panamenista Partisi'dir (PP). 2014 Mayıs ayında yapılan seçimlerde Devlet Başkanı seçilen PP partisinden Juan Carlos Varela, 5 yıllık Başkanlık dönemini takiben 1 Temmuz 2019'da görevi 5 Mayıs 2019 tarihli seçimleri kazanan PRD Partisinden Laurentino Cortizo'ya devretmiştir.

Panama-Kolombiya sınırındaki Darien bölgesinde sınır ihlali yapan Kolombiyalı silahlı gruplar nedeniyle yaşanan problemler dışında, ülkenin, komşularıyla sorunu bulunmamaktadır. Özellikle ABD ile ekonomi, siyaset ve güvenlik başta olmak üzere, her alanda çok sıkı bir işbirliği mevcuttur

Nüfus ve İstihdam

IMF verilerine göre Panama nüfusunun 2024 yılı itibariyle yaklaşık 4,51 milyona ulaşacağı tahmin edilmektedir. Nüfusun yarısından fazlasının Panama eyaletinde yoğunlaştığı ülkede % 67 oranında Afrika, yerli ve İspanyol kökenli nüfus, %12,3 oranında yerli halk ve %9,2 oranında Afrika kökenli halk bulunmaktadır. Nüfusun geri kalan kısmı ise beyaz veya Çin kökenli halktan oluşmaktadır. Afrika kökenli nüfusun büyük bölümü Colon Eyaleti'nde yoğunlaşmaktadır.

Ülkede ortalama yaşam süresinin 76,1 yıl olduğu tahmin edilmektedir. Nüfusun %64'ünün 15-64 yaş grubunda bulunduğu ülkede yaş ortalamasının 27,5 olduğu tahmin edilmektedir.

Dış göçün gözlendiği Panama'da nüfusun %75'i şehirlerde yoğunlaşmıştır. Nüfusun yaklaşık %92'sinin okuryazar olduğu ve bu oranın erkeklerde kadınlara oranla daha yüksek olduğu gözlenmektedir. Ortalama eğitim süresinin 13,2 yıl olduğu Panama, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) tarafından hesaplanan İnsani Gelişmişlik Endeksine göre gelişmiş bir ülkedir. Dili İspanyolcadır ancak Panama ve Colon şehirlerinde nüfusun büyük bir bölümü İngilizce konuşmaktadır.

Panama Kanalı'nın ticari konumunun ve gelişme eğiliminde olan Colon Serbest Bölgesi'nin işgücüne katkısı büyüktür. Yaklaşık 1,6 milyon olduğu tahmin edilen işgücünün en büyük bölümü (%17,9) ticaretle uğraşmakta iken %15,4'ü tarım ve hayvancılık, %10,6'sı inşaat, %8,6'sı imalat, %6,5'i ulaşım, nakliye ve depolama sektörlerinde çalışmaktadır.

Doğal Kaynaklar ve Çevre

Panama, Orta Amerika'nın en büyük enerji tüketicisidir. Petrol, doğalgaz ve kömür rezervlerinin kısıtlı olduğu ülkede hidrokarbon ihtiyaçlarını ithalat ederek karşılamaktadır. Bu sebeple ülkede enerji yatırımları konusunda çeşitli projeler bulunmaktadır. Ülkede Orta Amerika'nın en büyük rafinerisi bulunmaktadır. 7 yıl kapatıldıktan sonra 2003 yılında tekrar faaliyete geçen Pasifik-Panama boru hattı bölgeye enerji tedarik etmektedir. Bölgedeki güç kesintilerini azaltmak ve enerji yatırımlarını teşvik etmek amacıyla faaliyete geçen ve Orta Amerika elektrik şebekesinin entegrasyonunu sağlayan Puebla-Panama projesinde Panama da yer almaktadır. Bu girişiminin amacı enerji maliyetlerini ve enerji kesintileri sıklığını azaltmak bunun yanı sıra yeni santrallerin geliştirilmesi için özel sektör yatırımlarını çekmektir.

Ülkede Orta Amerika'nın en büyük rafinerisi mevcuttur. Ülke Trans-Panama boru hattı ile Pasifik'e, Ekvator'a ve Karayibler'e günde 70.000 varil petrol dağıtmaktadır.

Panama'da enerji üretiminin yaklaşık %80'i hidroelektrik teknolojisi ile üretilmektedir. Bu nedenle, Río Chagres ve Río Chepo gibi nehirler enerji üretimi için oldukça önemlidir. Ayrıca, yılda yaklaşık %7

artan enerji talebini karşılamak konusundaki problemler ülkeyi hidroelektrik enerjisi konusunda yeni adımlar atmaya sevk etmiştir.

Panama toprak yapısının zenginliği nedeniyle biyodizel yakıtların üretimi için oldukça elverişli bir coğrafyaya sahiptir. Şeker pancarı ile etanol üretimi ve biyodizel yakıt elde edebilmek için palm yağı kullanımı konusunda çeşitli yatırımlar bulunmaktadır. 2011 Nisan ayında biyodizel yakıt üretiminin teşvik edilmesi, yaygınlaştırılması ve geliştirilmesine yönelik bir kanun çıkartılmıştır. Bu kanun kapsamında, elektrik üretiminde ülkenin biokütlesinden yararlanılma oranının artırılması konusunda adımlar atılmıştır. Panama Kanalı coğrafik konumu nedeniyle nakliye ve ticaret açısından büyük önem arz etmektedir. Ayrıca, önemli bir transit merkezi olan ve potansiyel bir geçit konumunda olan Panama Kanalı, dünya enerji pazarı için oldukça önemlidir.

Panama'nın kıyı şeridi 2.490 km'dir. Ülkenin Karayip kıyı şeridinde birçok doğal limanı bulunmaktadır. Ancak, Panama Kanalı'nın Karayip kıyı şeridi çıkışında yer alan Cristóbal Limanı ticari açıdan en önemli limandır. Panama Kanalı'nın Pasifik Okyanusu'na açıldığı diğer çıkışında ise yine ticari açıdan önem arz eden Balboa limanı bulunmaktadır. Cristóbal ve Balboa Limanları, Latin Amerika bölgesinde kapasite açısından, Brezilya'da yer alan Santos Limanı'nın ardından, sırasıyla, en önemli 2. ve 3. liman konumundadır.

Panama, doğal kaynaklar açısından zengin bir ülkedir. İki kıta arasında köprü konumunda olan Panama'nın flora ve faunası oldukça zengindir. Kuzey ve Güney Amerika'daki en zengin bitki çeşitliliğini barındıran geniş orman alanları bulunmaktadır. Maun ağacı ülkenin önemli ağaç türlerindedir. Panama kuşların iki kıta arası göç yolları üzerinde bulunmakta ve bu sebeple ülkede zengin kuş çeşitleri bulunmaktadır. Panama'da 97 adet korunan doğal alan bulunmaktadır. Bu alanlar ülkenin %38'ini oluşturmaktadır. Aralarında Darien Ulusal Parkı'nın da bulunduğu alanlar uluslararası dünya mirası sit alanı ve biyosfer rezervi olarak tanınmıştır. Panama'daki en çok rastlanan doğal afetler, ara sıra meydana gelen şiddetli fırtınalar ve ormanlık yapısı nedeniyle özellikle Darien bölgesinde meydana gelen orman yangınları olarak sıralanmaktadır.

Panama'da coğrafi yapısı nedeniyle deniz ürünleri üretimi oldukça büyük bir öneme sahiptir. Deniz ürünlerinde Orta ve Güney Amerika, ABD ve Avrupa Birliği'ne yoğun ticaretinin gerçekleştiği karides öne çıkmaktadır.

Panama'da coğrafi yapısı nedeniyle deniz ürünleri üretimi oldukça büyük bir öneme sahiptir. Deniz ürünlerinde Orta ve Güney Amerika, ABD ve Avrupa Birliği'ne yoğun ticaretinin gerçekleştiği karides öne çıkmaktadır.

Panama dünyanın en büyük iki işlenmemiş bakır yatağına sahiptir. Ülke ekonomisi için diğer önemli mineraller ise altın, gümüş ve magnezyum olarak sıralanmaktadır. Madencilik ülke ekonomisine katkısı açısından geri planda bulursa da ülkede son yılların en hızlı büyüme yaşayan ekonomik faaliyetlerinden biridir.

2. GENEL EKONOMİK DURUM

Temel Ekonomik Göstergeler

	2022	2023	2024*	2025*	2026*	2027*	2028*	2029*
GSYİH (Cari Fiyatlar - milyar \$)	76,52	83,38	87,35	91,73	97,31	103,23	109,5	116,16
GSYİH Büyüme (Sabit Fiyatlar -%)	10,8	7,3	2,5	3	4	4	4	4
Kişi Başına Düşen Milli Gelir (Cari Fiyatlar - \$)	17 410	18 726	19 369	20 092	21 058	22 070	23 132	24 244
Tüketici Fiyat Enflasyonu (ort, %)	2,9	1,5	1,7	2	2	2	2	2
Cari İşlemler Dengesinin GSYİH'ya Oranı (%)	-3,9	2	-2,1	-3,4	-3,4	-3,1	-2,4	-2,2
İşsizliğin Toplam İşgücüne Oranı (%)	8,8	7,4	8,4	8	7,7	7,7	7,7	7,7
Nüfus (milyon)	4,4	4,45	4,51	4,57	4,62	4,68	4,73	4,79
Devletin Genel Toplam Borçlanmasının GSYİH'ya Oranı (%)	53,7	52,2	54,1	55,1	54,3	53	51,9	50,8

*Tahmini veriler

Kaynak: IMF

Tarihi olarak Latin Amerika'nın en istikrarlı ekonomilerinden biri olan Panama ekonomisi ağırlıklı olarak hizmet sektörüne dayanmaktadır. Hizmet sektörünün GSMH'daki payı yaklaşık %77'dir.

Hizmet sektörü, Panama Kanalı'nın işletilmesi, Colon Serbest Bölgesi ve Panama şehrinde bulunan uluslararası bankacılık merkezi odaklıdır. Ülkede ağır sanayi bulunmamaktadır. Ana ihraç malları kahve, meyve ve deniz ürünleridir. Son yıllarda Panama ekonomisi dünyanın en hızlı büyüyen ekonomileri arasında yer almıştır.

Dünya ticaretinin %5'inin ve mineral sektörü ticaretinin %18'inin üzerinden gerçekleştiği Panama Kanalı'nın, uluslararası bankacılık sektörüne, konteynır limanlarına, haberleşme sektörüne, gayrimenkul, turizm ve serbest bölgelerine katkısı oldukça büyüktür.

Ulaşım ve nakliye altyapısındaki yatırımlar ile Panama'nın bölgesel nakliye üssü haline getirilmesi planlanmaktadır.

Ekonominin Panama Kanalı genişlemesi planları ile paralel olarak özellikle ulaşım ve haberleşme sektörlerindeki büyüme ile canlanacağı öngörülürken hükümetin turizme yönelik harcamalarındaki azalma ile turizm sektöründeki büyümenin azalması beklenmektedir. Panama-ABD Serbest Ticaret Anlaşması ile ABD'nin artan rekabet gücü ve alt yapı yetersizlikleri tarım sektörünün önemli bir gelişme kaydedemeyeceği yönündeki beklentileri doğrulamaktadır.

Latin Amerika'nın en açık ekonomisi olan Panama, bağımsızlığından beri serbest piyasa ekonomisini benimsemektedir.

Panama ekonomisi ağırlıklı olarak hizmetler sektörü tarafından Panama'da hizmetlerin gelişimine Panama Kanalı, Kolon Serbest Bölgesi, konteynır limanları, bankacılık ve sigorta sektörlerinin katkısı bulunmaktadır. Panama ekonomisinde modern sağlık tesisleri ve İngilizce konuşan nüfusu ile sağlık turizmin önemi oldukça büyüktür.

Son on yıllık dönemde, Panama'nın sanayi sektörünün gelişimi oldukça yavaş gerçekleşmiştir. Bunun en büyük nedeni olarak iç talebin kısıtlı olması gösterilmektedir. Ancak, son yıllarda inşaat ve madencilik sektörlerinde gerçekleşen devlet ve özel yatırımları ile sanayi sektörünün gelişimi ivme kazanmıştır. Sanayi sektörü gelişiminde Panama Kanalı Genişletme Projesinin etkisi de oldukça büyüktür. Panama'daki önemli sanayi faaliyetleri tekstil, kimyasallar, yapıştırıcılar ve bira imalatıdır. Sektör, ülke istihdamın %18'ini sağlamaktadır.

Tarım sektöründe Panama, dışa bağımlı bir ülke olup sektördeki en büyük tedarikçisi ABD'dir. Özellikle Panama Kanalı'nın ticari faaliyetleri sürdürmesi ile tarım önemini yitirmiştir. Ülkedeki istihdamın %17'sine katkıda bulunan tarım sektöründe önde gelen ihracat ürünleri muz, karides, kahve ve şekerdir.

Panama-Pasifik Özel Ekonomik Alanı (PPSEA) ile kamu ve özel sektörün yatırımları ile Howard Hava Üssü dünyanın en önemli iş merkezlerinden birine dönüştürülmüştür. Söz konusu iş merkezi ihracat üzerine yoğunlaşmaktadır.

Bölge ülkelere kıyasla güvenli ve politik olarak riskli bir yapıya sahip olmaması, en gelişmiş şehir Panama City'de dahil tropikal bir çevreye sahip olması, sağlık, ulaşım ve iletişim gibi hizmetlerdeki gelişmiş altyapısı ve coğrafi olarak merkezi bir konumda bulunması ülkenin turizmini canlandırmıştır ve buna bağlı olarak otelcilik ve restoran hizmetleri % 10,4 artış ile en hızlı büyüyen 3. sektör olmuştur. Hızlı bir şekilde genişleyen gayrimenkul sektörü özellikle iş sektöründen artan talep ile %5,1'lik büyüme yakalamıştır. Artan ticari, mortgage ve tüketici kredi talepleri ile finans hizmetleri %5,5 genişletirken, yaklaşık %7 büyüme yakalayan inşaat sektörünün gelişimindeki en önemli faktörlerden birisi Panama Kanalı'nın genişletilmesi, Panama Şehri'nde metro hatları kurulması, sağlık ve yol hizmetlerinin iyileştirilmesi gibi projelerle ile yoğun kamu sermaye yatırımlarıdır. Diğer önemli bir faktör ise hidro-elektrik santrallerinin kurulması ve limanların hacimlerinin artırılmasına yönelik özel yatırımların artış eğiliminde olmasıdır. Son yıllarda yavaş bir büyüme trendinde olan konut inşaatı ise genişlemiştir. Kamu harcamalarının önümüzdeki dönemde ekonomiyi destekleyeceği öngörülmektedir.

ABD Dolarının para birimi olarak kullanılması ülkedeki para ve mali piyasalarda istikrar konusunda önemli bir çıpadır. Panama Merkez Bankası, 1904 yılında varılan bir anlaşma uyarınca ABD'den Dolar temin etmektedir. Bu durum enflasyonun kontrol altında tutulmasını sağlamaktadır. Ülkedeki en önemli risk cari işlemler açığının GSYİH'nın %10'una kadar çıkmış olmasıdır. Ancak, özellikle Kanal gelirleri, yabancı yatırımlar ile Colon bölgesinin döviz işlemleri cari açığın finanse edilmesini sağlamaktadır. Panama Kanalının yanı sıra, Hong Kong'tan sonra dünyanın en büyük serbest bölgesi olan Colon Serbest Bölgesi de ülke ekonomisinde önemli bir yere sahiptir. Colon, Brezilya ve Meksika dışındaki tüm Güney Amerika ve özellikle Orta

Amerika ve Karayipler için bir ticaret ve lojistik merkezi konumundadır. Tüm bölgeye buradan hizmet verilmektedir. Panama'dan her yıl 100'den fazla ülke bayraklı 12.900 gemi geçiş yapmaktadır. Ülkeye kayıtlı 8.000 gemi ile Panama aynı zamanda dünyanın en geniş ticari gemi filosuna sahiptir. Panama'nın Tocumen Havalimanına 58 uluslararası şirket uçuş düzenlemektedir. Ayrıca, ülkede 27'si yabancı olmak üzere, 90'ın üstünde banka faaldir ve 15 bankanın da Colon bölgesinde şubesi vardır.

3. DIŞ TİCARET

Genel Durum

Panama’da özel ekonomik bölge olarak adlandırılan Colon ve Pacifico bölgelerinin yanısıra, 18 adet kayıtlı serbest bölge bulunmakla birlikte, iş hacmi açısından en önemlileri Colon ve Pacifico bölgeleridir.

Panama Kanalı ve Colon serbest bölgesi Panama’nın bir ticaret üssü haline gelmesini sağlamıştır. GSYİH’nin küçük olmasına rağmen, ülke önemli bir transit ticaret merkezidir. Bu durum uluslararası bankacılık ve finans hizmetleri ile de desteklenmektedir.

Panama tek başına Pazar olarak küçüktür. Ancak, Colon bölgesi üzerinden tüm Orta Amerika ve Karayiplere erişim imkanı vardır. Colon, tüketimin arttığı ülkelerin oluşturduğu geniş bir pazar ağına erişim imkanı sağlamaktadır. Ancak, ABD’nin ülke ekonomisinde ağırlığı olduğu da unutulmamalıdır.

1948 yılında kurulmuş olan ve Panama Devletinin kontrolünde olan Colon Serbest Bölgesi, Hong Kong’un ardından dünyanın en büyük ikinci serbest bölgesidir. Devlet kontrolü altında olmak birlikte, bağımsız olan ve tüm işletme konularından sorumlu olan Colon Serbest Bölge İdaresi kiralama, satın alma, inşaat vb. gibi tüm faaliyetleri yürütmektedir ve Panama Devlet Başkanı ve Panama Bütçe Denetleme Kurumuna karşı sorumludur. 1,064 hektar alan üzerine kurulu olan bölgede “Manzanillo International Terminal, Colon Container Terminal, Cristobal-Panama Ports Company ve Colon Port Terminal” olarak dört konteyner limanı ve bir yolcu gemisi limanı vardır. Limanların işletmecileri özeldir. Panama’nın dış ticareti incelendiğinde, Panama’nın ticareti ile Colon bölgesi üzerinden yapılan ticareti ayırmak gereklidir. Colon bölgesi, Panama’nın ticaretinin yaklaşık %70’ine aracılık etmektedir. Kolon Serbest Bölgesi Orta Amerika’daki en önemli ticaret üssü durumundadır. Gümrük vergilerinden, kotalardan muaf olarak ve en alt düzeyde vergi/harç ödenerek işlem yapılmakta ve doğal olarak bu ürünler yeniden ihraç edilmektedir. Bölgeye giriş-çıkış için sadece bir belge düzenlenmektedir. Bölgede ABD Doları kullanılmaktadır.

Panama Kanalı’nın Atlantik kıyısında olan bu bölgede 3,000’e yakın firma faaliyet göstermektedir

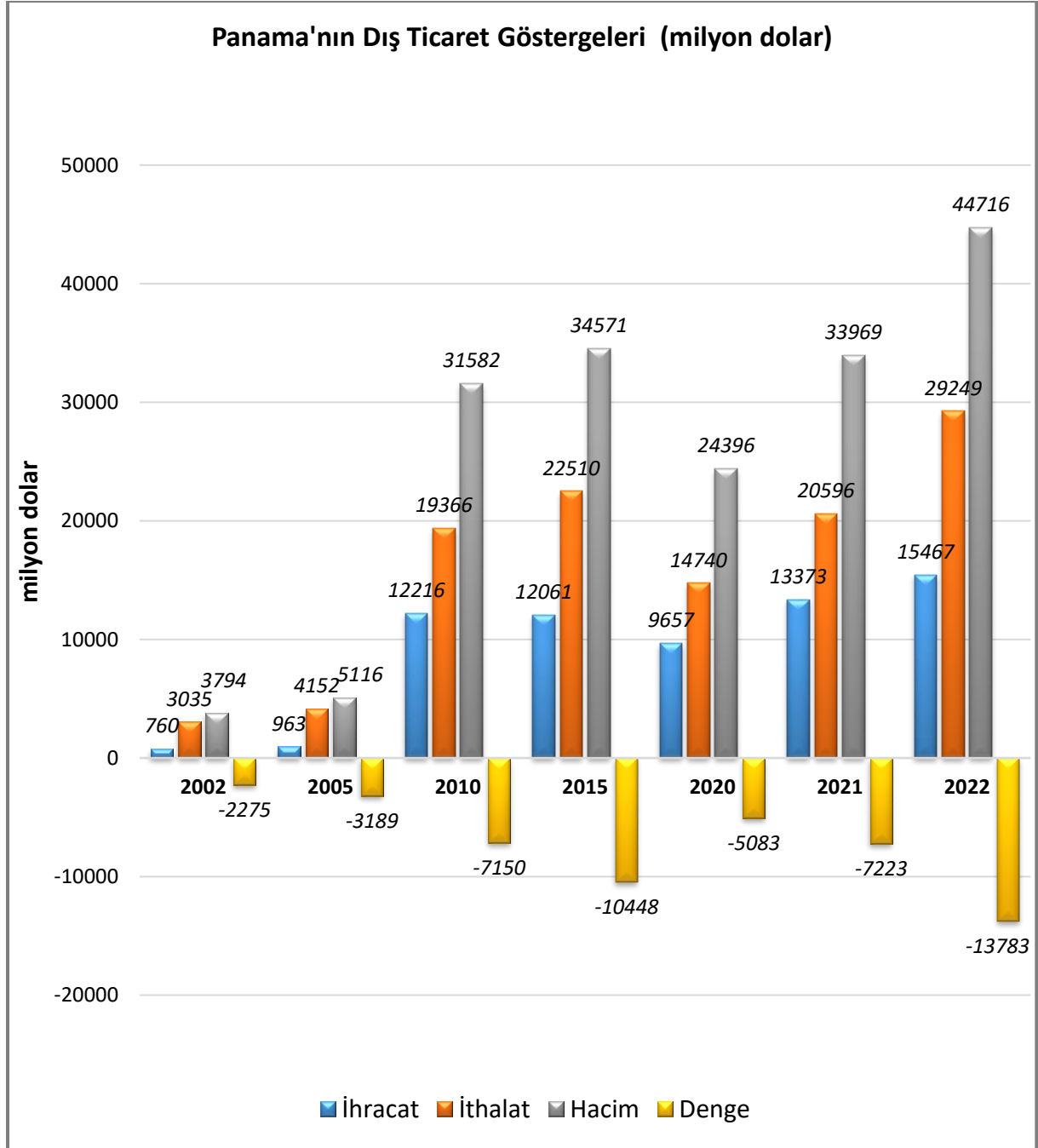
Trademap verilerine göre Panama’nın 2022 yılında dış ticaret hacminin 45 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Panama yıllar itibariyle dış ticaret açığı veren bir ülkedir.

İthalat ve ihracat büyüklüğü açısından Latin Amerika’da önde gelen ülkelerden olan Panama, bölgenin liberal ticaret ve yatırım rejimine sahip ülkelerinden birisidir. Panama’nın kanunlarına göre yabancılar ve yerli halk arasında ticaret ve yatırım açısından hiçbir farklılık bulunmamaktadır. Bu durum, Panama’nın dış ticaret açısından yükselen bir ülke olmasına katkı sağlamıştır. Ayrıca, Kuzey ve Güney Amerika’yı birbirine bağlayan Panama’nın nakliye, finans ve sigortacılık hizmetlerindeki gelişmişliği ticarete tercih edilen bir ülke olması yönünde katkı sağlamaktadır.

2022 yılında ülkenin mal ihracatında bakır cevherleri 2,8 milyar dolarla ilk sırada yer alırken ikinci sırada 1,9 milyar dolarla ilaç ihracatı gelmektedir.

Panama'nın ithalatının yaklaşık %25i sermaye mallarından, yaklaşık %16'sı petrol ürünlerinden ve yaklaşık %14'ü gıda ürünlerinden oluşmaktadır.

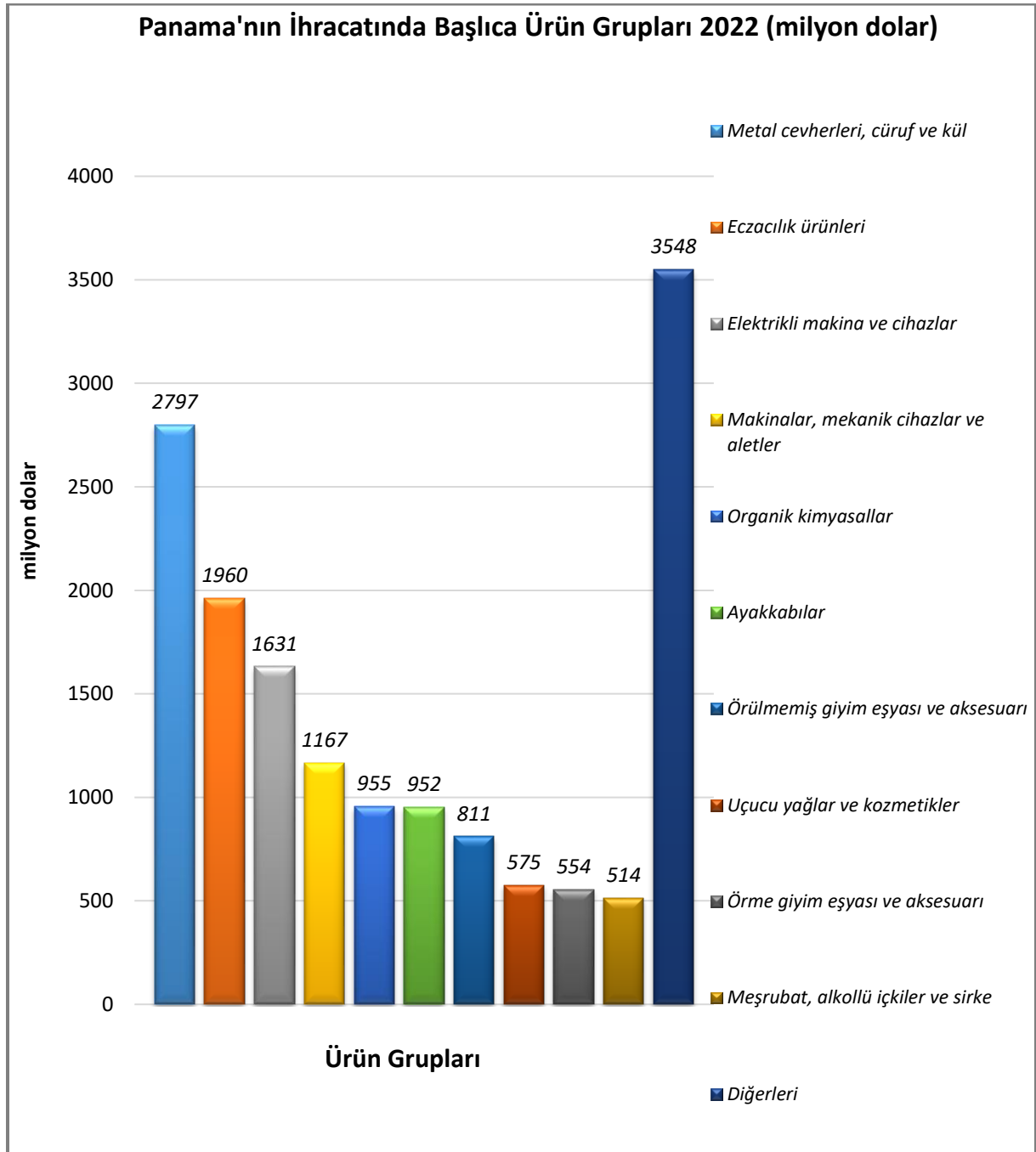
Ülkenin Dış Ticareti

Kaynak: Trademap

Başlıca Ürünler İtibarı ile Dış Ticaret

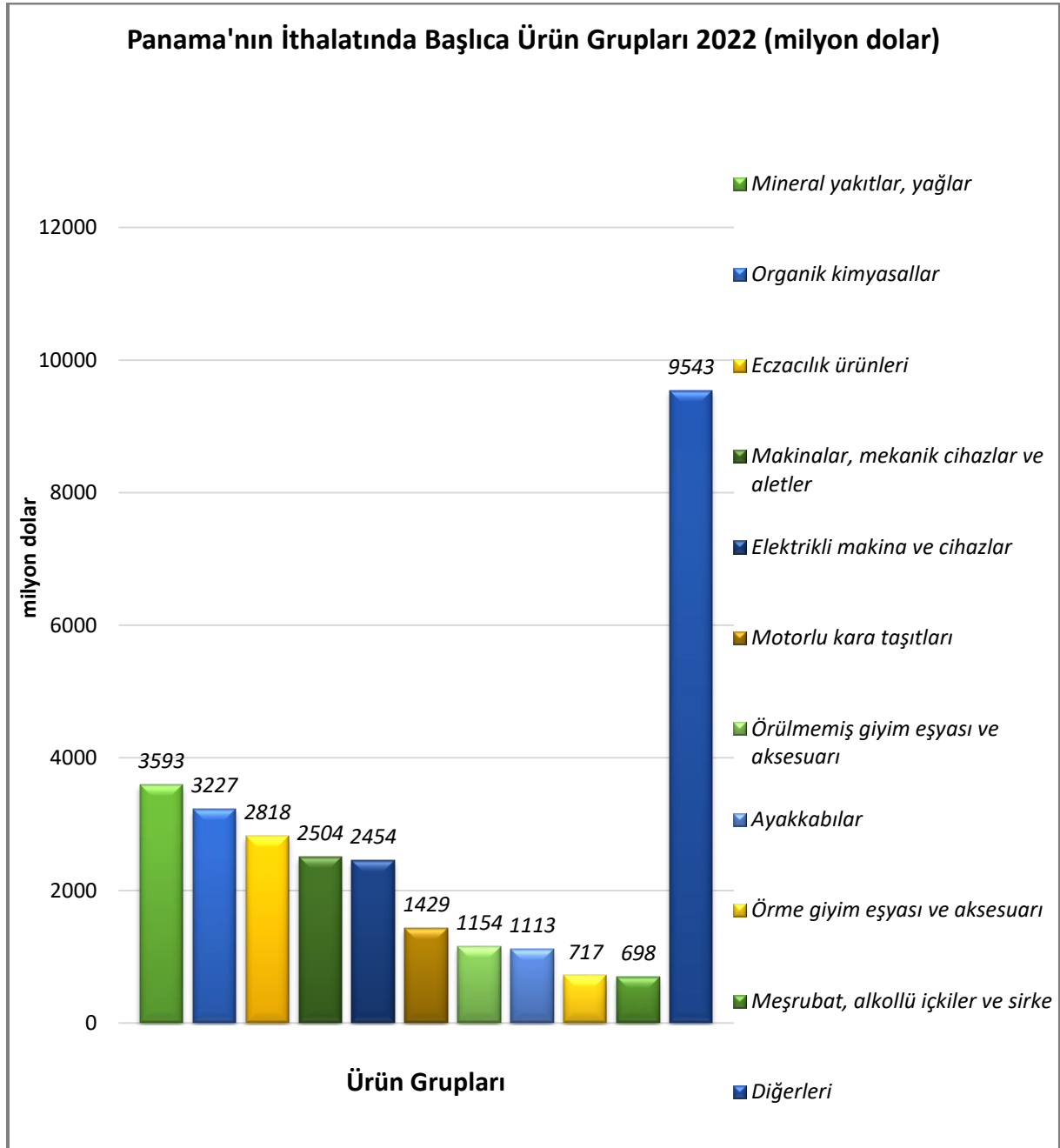
İhracat

Kaynak: Trademap

[Detaylı tablo için tıklayınız](#)

İthalat

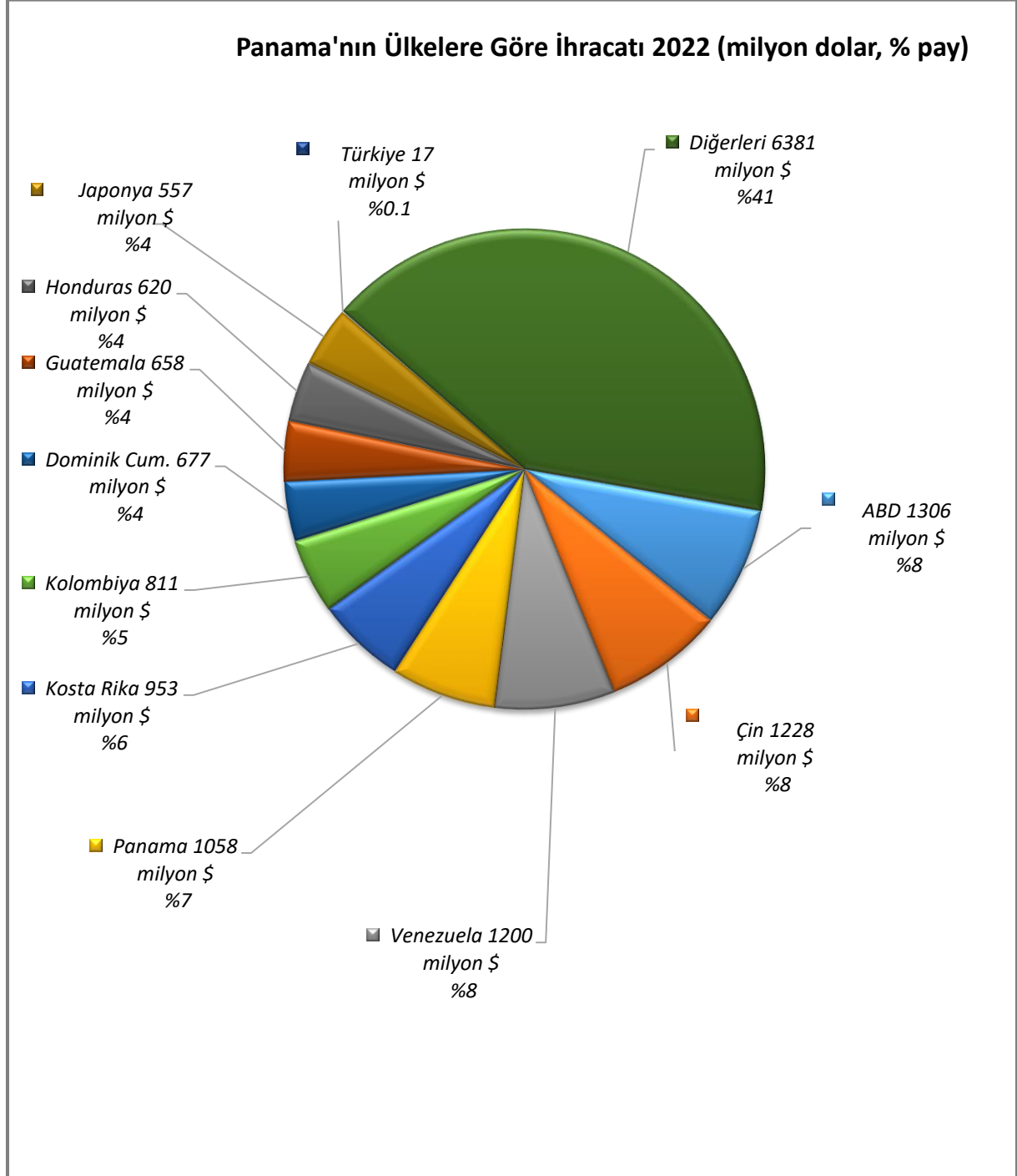

Kaynak: Trademap

[Detaylı tablo için tıklayınız](#)

Başlıca Ülkeler İtibarı ile Dış Ticaret

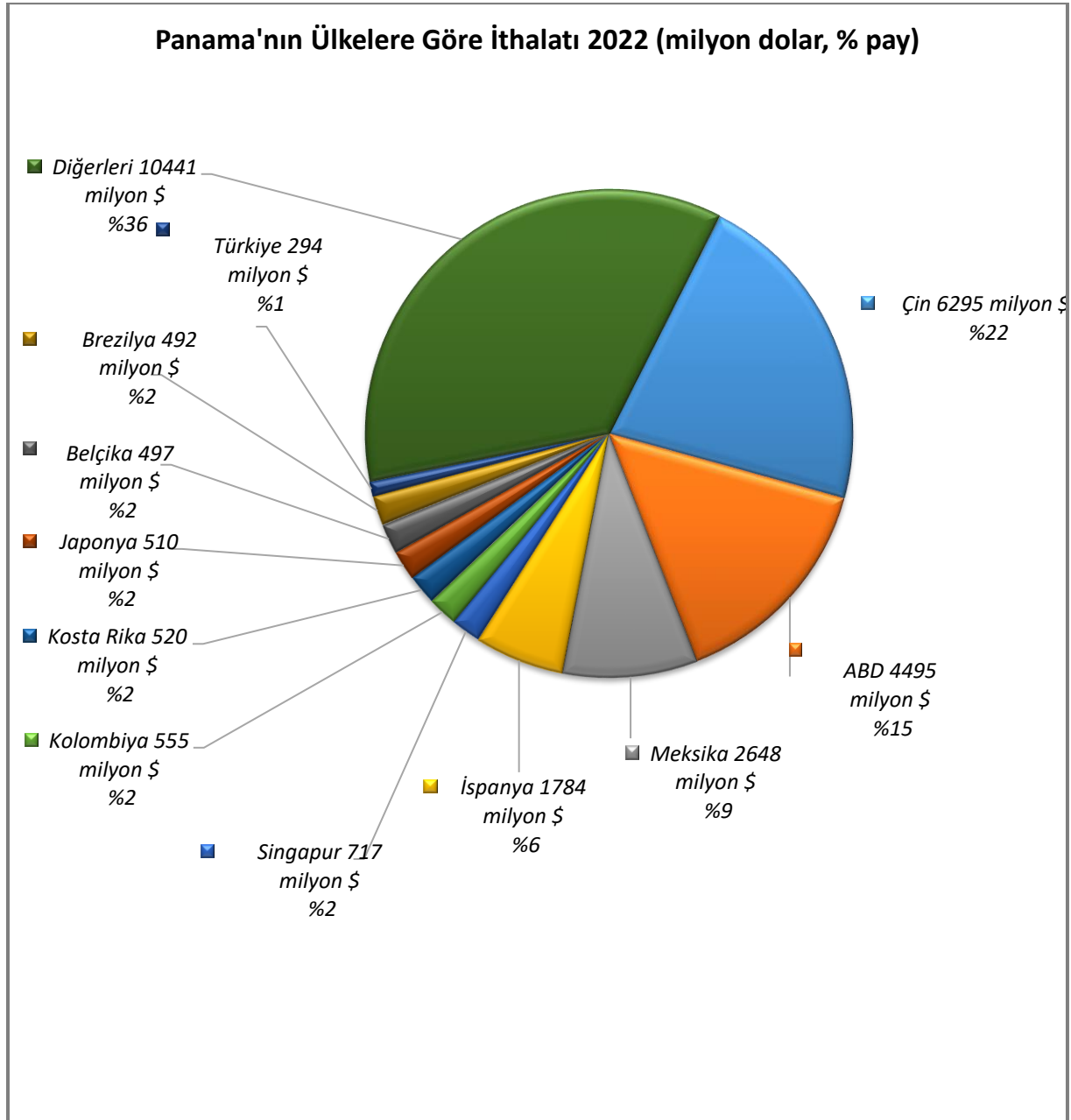
İhracat

Kaynak: Trademap

[Detaylı tablo için tıklayınız](#)

İthalat

Kaynak: Trademap

[Detaylı tablo için tıklayınız](#)

4. DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR

Doğrudan Yabancı Yatırımların Görünümü

Panama, Orta Amerika'da en fazla yabancı yatırım çeken ülkedir. Uluslararası kabul görmüş çevre ve istihdam standartlarını sağlayan firmalara çok çeşitli mali destekler ve basitleştirilmiş mevzuat sağlanırken fiber optik kablo ağı, ulaşım, sağlık ve yerleşim alt yapı imkanları bulunmaktadır. Bunun yanı sıra, uluslararası Finans Kurumu (IFC) aracılığı ile Panama'da ilk yatırımların birçoğu karşılanmakta olup Panama-Pasifik Özel Ekonomik alanı kapsamında bilgisayar teknolojisi, cep telefonu imalat sanayi, uluslararası çağrı merkezleri, havacılık sektörü gibi birçok sektör desteklenmektedir.

Panama'da sermaye akışına yönelik resmi kısıtlamalar bulunmamaktadır. Ayrıca, yerli veya yabancı sermaye arasında da herhangi bir ayırım bulunmamaktadır. Ancak, yüksek emek maliyeti ve esnek olmayan iş kanunları yatırımcılar için problem olabilmektedir. Panama'da ABD'li şirketler yüksek yatırım yapmaktadır. En çok yatırım yaptıkları sektörler ulaşım ve nakliye, finansal hizmetler ve imalat sektörleridir. Yatırım İstikrarı Kanunu (22 Temmuz 1998) ile tüm yabancı ve yerli yatırımcıların eşit haklara sahip olması garanti altına alınmış olup yabancı yatırımlar için özel bir izin bulunmamaktadır. 10 yıllık dönem için yatırımcılar arasında hiçbir fark gözetmeksizin yatırımcılar için uygulanan tüm kuralların yatırım yapılan zaman ile aynı kalacağı garanti edilmiştir. Orta Amerika doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının %40'ı Panama'ya gerçekleşmektedir. Yatırımların yaklaşık üçte biri Kuzey Amerika ve Kolombiya menşelidir. İsviçre başta olmak üzere, Avrupa ülkeleri yatırımların beşte birini, Kore başta olmak üzere, Asya ülkeleri de %11'ini sağlamaktadır.

Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı (UNCTAD) 2024 yılı Dünya Yatırım Raporu'na göre Panama, 2022 yılında 3 milyar dolar ile doğrudan yabancı yatırım çeken ülkeler arasında 59. sıradadır. 2020-2022 döneminde toplam doğrudan yabancı yatırım miktarı 5 milyar dolar olan Panama, 2022 yılında 62 milyar dolarlık toplam yabancı sermaye stoğu ile dünyada 51. sıradadır.

- 2021 yılı insani gelişmişlik endeksine göre dünyada 191 ülke arasında Panama 61. sıradadır. (İsviçre 1. Türkiye 48.) (UN-2024)
- 2023 yılı ekonomik serbestlik endeksine göre Panama, dünyada 176 ülke arasında 55. sıradadır. (Singapur 1. Türkiye 104.) (The Heritage Foundation-2024)
- Küresel rekabetçilik açısından 2019 yılı verilerine göre dünyadaki 141 ülke arasında Panama 66. sıradadır. (Singapur 1. Türkiye 61.) (World Economic Forum-2024)
- 2020 verilerine göre iş yapma kolaylığı açısından Panama, dünyada 190 ülke arasında 86. sıradadır. (Yeni Zelanda 1. Türkiye 34.) (Dünya Bankası-2024)

Ayrıca, Türkiye'nin 2022 yılı itibarıyla yurtdışına gerçekleştirdiği 51 milyar dolar değerindeki toplam yurtdışı doğrudan yatırım stokunda, Panama -1 milyon dolar 123. sıradadır. (Hollanda 21,2 milyar \$ ile 1.) (TCMB-2024)

2022 yılı itibarıyla yurtdışından Türkiye'ye gelen 193 milyar dolar değerindeki toplam doğrudan yatırım stokunda, Panama 302 milyon dolar 35. sıradadır. (Hollanda 29,1 milyar \$ ile 1.) (TCMB-2024))

5. TÜRKİYE ile TİCARET

Genel Durum

Türkiye ile Panama arasındaki ticari ilişkilerde ülkemizin geleneksel olarak dış ticaret fazlası verdiği görülmektedir.

Elektrikli makinalardan ilaçlara kadar geniş bir ihracat yelpazesi vardır. Ancak, Panama'nın ithalatında önemli bir yer tuttuğumuzu söylemek güçtür. Panama'nın gümrük vergileri yüksek değildir. Ayrıca, Colon Serbest Bölgesine de gümrük vergisi olmadan ihracat yapılabilmektedir. Bölgenin Orta Amerika ve Karayipler'deki dağıtım rolü dikkate alındığında, ticaret üssü olarak yararlanılması imkanı vardır.

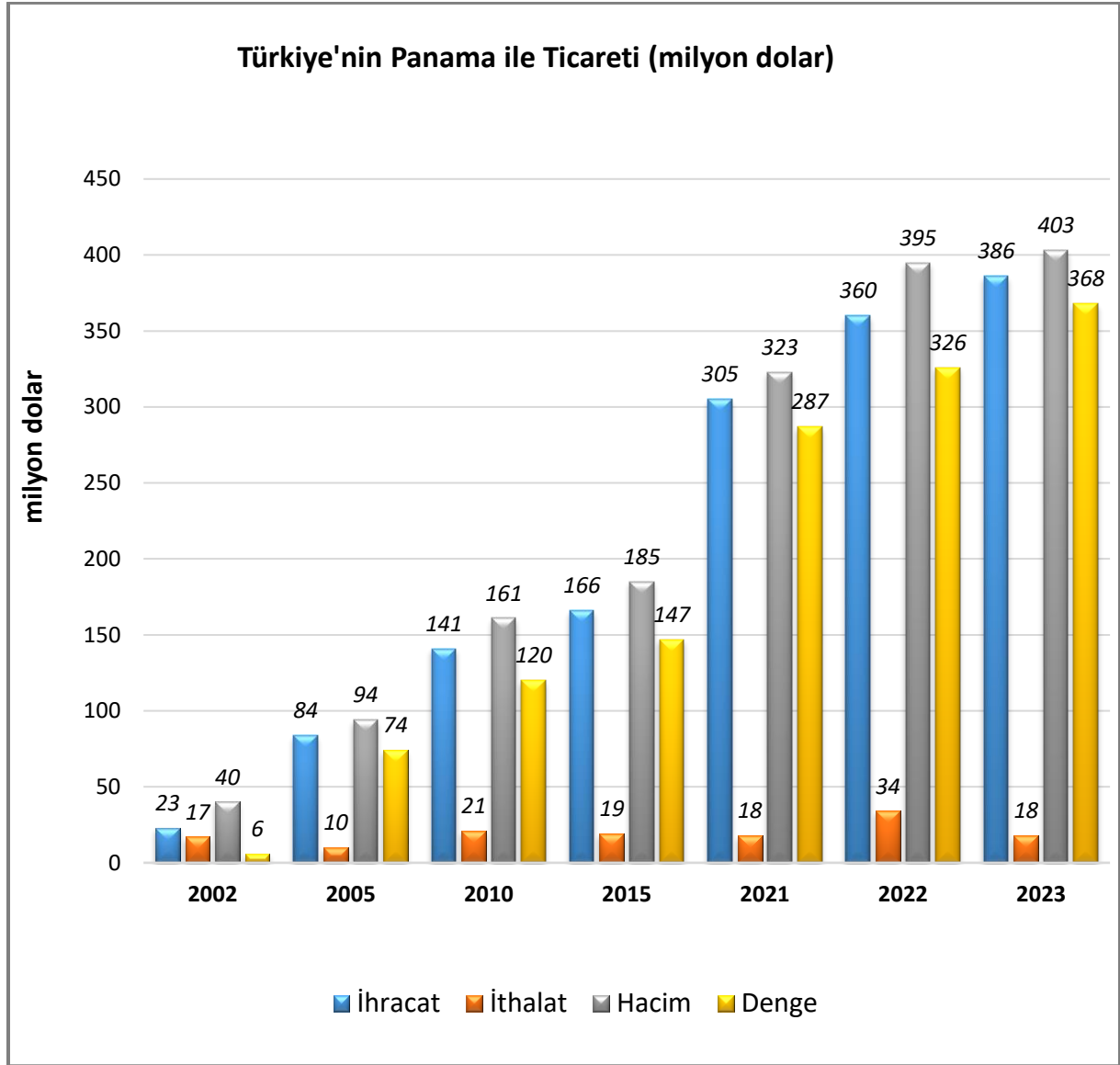
Panama verileri ile Türkiye verileri arasındaki fark bulunmakta bu farkın Panama'nın resmi istatistiklerine yansımadağı, ancak Colon bölgesine sevk edildiğı tahmin edilmektedir.

2020 yılında Panama ile olan dış ticaret hacmimiz pandemi nedeniyle %24 azalarak 212 milyon dolara gerilemiştir. 2022 yılında 395; 2023 yılında da 403 milyon dolara yükselmiştir.

Panama'ya ihracatımızda ön plana çıkan sektörler arasında inşaat demiri, mücevherci eşyası, petrol yağları, römorkörler ve itici gemiler, demir veya alaşimsız çelikten profiller, santrifüjler; sıvıların veya gazların filtre edilmesine veya arıtılmasına mahsus makina ve cihazlar, kablo ve teller, fener, yangın söndürme, tarak gemileri, yüzer vinçler vb; yüzer havuzlar; yüzer-dalabilen sondaj ve üretim platformları bulunmaktadır. İkili ticarete gemi sanayinin yüksek paya sahip olmasının başta gelen sebebi, Türk deniz ticaret filosunun önemli bir bölümünün Panamada kayıtlı olmasıdır.

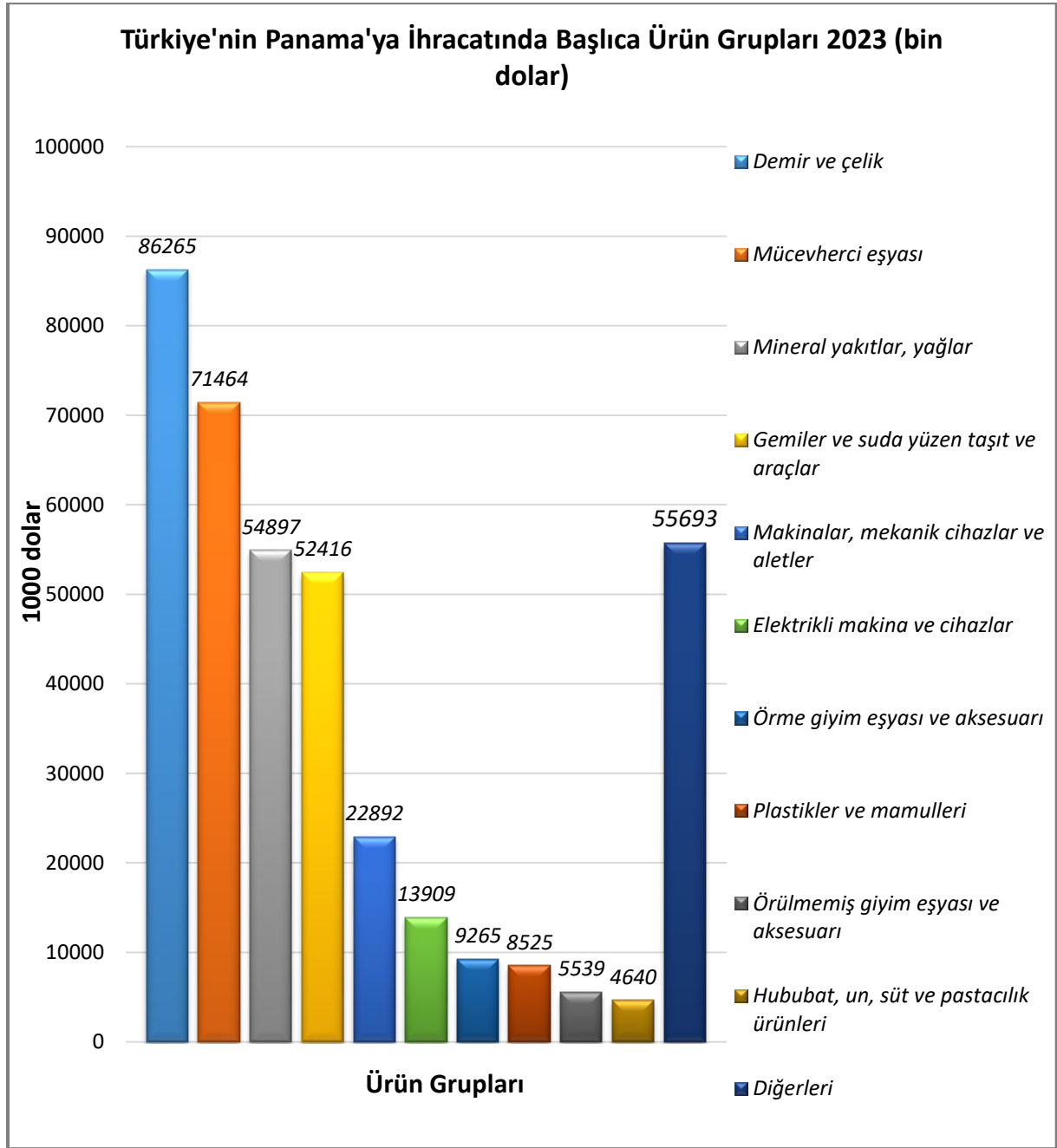
Panama'dan ithalatımızda başlıca ürünler ham altın, gemi inşa sanayi ürünleri, deriler, dondurulmuş balık ürünleri ve meyvelerdir. Sökülecek gemilerle, suda yüzen sökülecek diğer araçlar kategorisinde Panama en büyük 1. tedarikçimiz konumundadır. Yatlar ve diğer eğlence ve spor teknelerinde Panama en büyük 6. tedarikçimizdir. Panama, dondurulmuş balıkta ve hurma, incir, avokado, muz ürün grubunda da önemli tedarikçilerimiz arasındadır.

Türkiye-Panama Dış Ticareti

Kaynak: Trademap

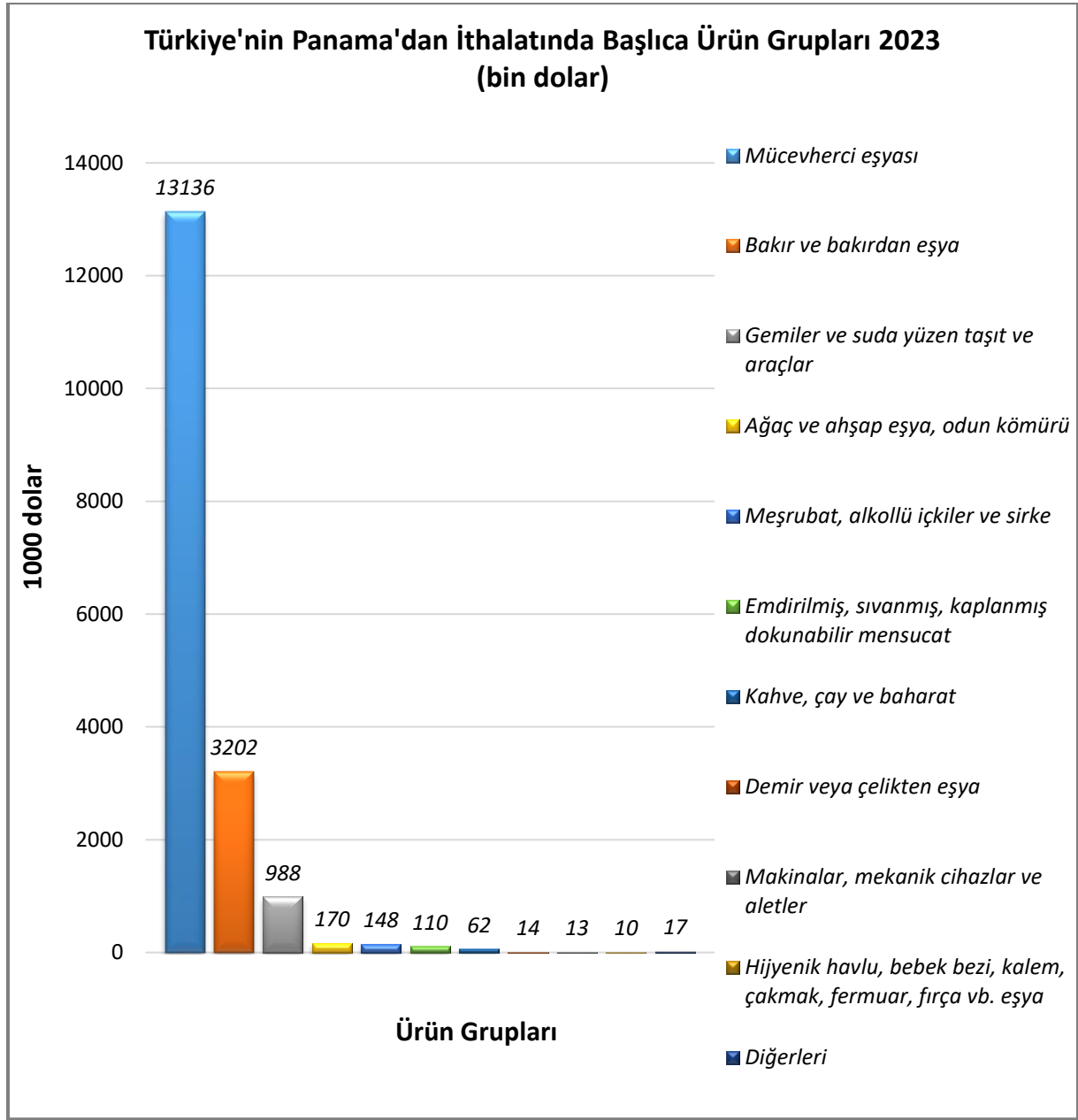
Türkiye'nin Panama'ya İhracatında Başlıca Ürünler

Kaynak: Trademap

[Detaylı tablo için tıklayınız](#)

Türkiye'nin Panama'dan İthalatında Başlıca Ürünler

Kaynak: Trademap

[Detaylı tablo için tıklayınız](#)

EKLER:***EK-1: Panama'nın İhracatında Başlıca Ürünler (bin dolar)***

Sıra	GTİP	ÜRÜNLER	2020	2021	2022	Pay (% 2022)	Değişim (% 2021-2022)
TOPLAM İHRACAT (Diğerleriyle)			9 656 808	13 373 218	15 466 804	100	15,7
1.	2603	Bakır cevherleri ve konsantreleri	1 065 593	2 813 493	2 797 163	18,1	-0,6
2.	3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	1 566 194	1 693 238	1 870 656	12,1	10,5
3.	8517	Telefon cihazları, ses, görüntü veya diğer bilgileri almaya veya vermeye mahsus diğer cihazlar	617 410	531 868	563 015	3,6	5,9
4.	2208	Etil alkol (alkol derecesi < %80, taşıyıcı edilmemiş) ve damıtılarak elde edilmiş likör ve diğer alkollü içkiler	237 442	324 281	458 799	3	41,5
5.	6402	Dış tabanı ve yüzü kauçuk veya plastik maddeden olan diğer ayakkabılar	260 334	377 775	432 154	2,8	14,4
6.	2933	Sadece azotlu heterosiklik bileşikler	132 162	753	407 112	2,6	53965,3
7.	2935	Sülfonamidler	36 043	93 506	345 299	2,2	269,3
8.	3303	Parfümler ve tuvalet suları	230 832	281 756	339 946	2,2	20,7
9.	6404	Dış tabanı kauçuk, plastik, tabii veya terkip yoluyla elde edilen kösele ve yüzü dokumaya elverişli maddelerden ayakkabı	158 353	237 948	307 923	2	29,4
10.	8528	Monitörler ve projektörler, televizyon alıcı cihazları	139 952	198 296	266 112	1,7	34,2
11.	6204	Kadınlar ve kız çocuk için takım elbise, takım, ceket, blazer, elbise, etek, pantolon etek, vb.(yüzme kıyafetleri hariç)	130 595	239 433	246 808	1,6	3,1
12.	8471	Otomatik bilgi işlem mak. bunlara ait birimler; manyetik veya optik okuyucular, verileri koda dönüştüren ve işleyen mak.	412 865	312 264	228 178	1,5	-26,9
13.	8708	Karayolu taşıtları için aksam ve parçalar	121 505	167 381	224 072	1,4	33,9
14.	8443	Baskı yapmaya mahsus makinalar; kopyalama ve faks makinaları; bunların aksam, parça ve aksesuarları	156 008	202 250	197 465	1,3	-2,4
15.	6203	Erkekler ve erkek çocuk için takım elbise, takım, ceket, blazer, pantolon, tulum ve şort (yüzme kıyafeti hariç)	93 350	182 108	191 640	1,2	5,2

Kaynak: Trademap

EK-2: Panama'nın İthalatında Başlıca Ürünler (bin dolar)

Sıra	GTİP	ÜRÜNLER	2020	2021	2022	Pay (% 2022)	Değişim (% 2021-2022)
TOPLAM İTHALAT (Diğerleriyle)			14 739 520	20 595 840	29 249 346	100	42
1.	2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	779 776	1 713 411	3 172 913	10,8	85,2
2.	3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	1 586 411	1 739 018	2 541 678	8,7	46,2
3.	2933	Sadece azotlu heterosiklik bileşikler	109 497	122 579	2 448 032	8,4	1897,1
4.	8703	Otomobiller	371 632	597 326	779 974	2,7	30,6
5.	8517	Telefon cihazları, ses, görüntü veya diğer bilgileri almaya veya vermeye mahsus diğer cihazlar	656 395	688 055	722 590	2,5	5
6.	6402	Dış tabanı ve yüzü kauçuk veya plastik maddeden olan diğer ayakkabılar	336 310	477 588	559 495	1,9	17,2
7.	6204	Kadınlar ve kız çocuk için takım elbise, takım, ceket, blazer, elbise, etek, pantolon etek, vb.(yüzme kıyafetleri hariç)	162 700	401 240	382 274	1,3	-4,7
8.	2208	Etil alkol (alkol derecesi < %80, tağyir edilmemiş) ve damıtılarak elde edilmiş likör ve diğer alkollü içkiler	185 486	260 507	378 699	1,3	45,4
9.	8528	Monitörler ve projektörler, televizyon alıcı cihazları	194 417	305 780	369 921	1,3	21
10.	2935	Sülfonamidler	46 599	120 772	355 760	1,2	194,6
11.	8471	Otomatik bilgi işlem mak. bunlara ait birimler; manyetik veya optik okuyucular, verileri koda dönüştüren ve işleyen mak.	443 306	405 310	342 657	1,2	-15,5
12.	8708	Karayolu taşıtları için aksam ve parçalar	164 589	267 337	333 529	1,1	24,8
13.	6404	Dış tabanı kauçuk, plastik, tabii veya terkip yoluyla elde edilen kösele ve yüzü dokumaya elverişli maddelerden ayakkabı	149 354	200 224	331 648	1,1	65,6
14.	2711	Petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar	78 969	124 462	279 245	1	124,4
15.	3303	Parfümler ve tuvalet suları	165 035	205 414	274 114	0,9	33,4

Kaynak: Trademap

EK-3: Panama'nın Ülkelere Göre İhracatı (bin dolar)

Sıra	Ülke	2020	2021	2022	Pay (% , 2022)	Değişim (% , 2021-2022)
TOPLAM İHRACAT (Diğerleriyle)		9 656 808	13 373 218	15 466 804	100	15,7
1.	ABD	926 751	1 022 219	1 306 169	8,4	27,8
2.	Çin	377 895	1 076 168	1 228 265	7,9	14,1
3.	Venezuela	392 636	701 720	1 199 890	7,8	71
4.	Panama	671 051	975 527	1 058 131	6,8	8,5
5.	Kosta Rika	742 165	809 563	953 033	6,2	17,7
6.	Kolombiya	577 817	722 485	810 999	5,2	12,3
7.	Dominik Cum.	447 640	552 375	676 771	4,4	22,5
8.	Guatemala	490 897	566 891	658 241	4,3	16,1
9.	Honduras	412 601	557 576	619 964	4	11,2
10.	Japonya	131 905	518 722	557 318	3,6	7,4
11.	İspanya	225 300	336 684	526 373	3,4	56,3
12.	El Salvador	332 540	460 885	522 989	3,4	13,5
13.	Şili	290 369	455 558	478 486	3,1	5
14.	Ekvator	317 926	369 551	401 591	2,6	8,7
15.	Nikaragua	366 875	412 593	357 174	2,3	-13,4
...
49.	Türkiye	7 244	9 972	17 012	0,1	70,6

Kaynak: Trademap-Panama verileri

EK-4: Panama'nın Ülkelere Göre İthalatı (bin dolar)

Sıra	Ülke	2020	2021	2022	Pay (% , 2022)	Değişim (% , 2021-2022)
TOPLAM İTHALAT (Diğerleriyle)		14 739 520	20 595 840	29 249 346	100	42
1.	Çin	3 395 139	5 475 283	6 295 349	21,5	15
2.	ABD	2 706 632	3 692 092	4 495 127	15,4	21,8
3.	Meksika	752 635	878 280	2 647 639	9,1	201,5
4.	İspanya	261 998	304 425	1 784 224	6,1	486,1
5.	Singapur	412 378	551 523	717 343	2,5	30,1
6.	Kolombiya	364 005	455 523	555 253	1,9	21,9
7.	Kosta Rika	373 334	483 974	520 300	1,8	7,5
8.	Japonya	238 999	347 935	509 812	1,7	46,5
9.	Belçika	257 627	310 329	497 147	1,7	60,2
10.	Brezilya	245 965	324 946	491 710	1,7	51,3
11.	Almanya	298 807	368 777	413 142	1,4	12
12.	G. Kore	304 259	311 651	392 582	1,3	26
13.	İtalya	177 257	302 821	391 729	1,3	29,4
14.	Vietnam	279 684	261 087	367 630	1,3	40,8
15.	Hong Kong	224 010	348 748	353 224	1,2	1,3
...
18.	Türkiye	91 116	188 499	294 105	1	56

Kaynak: Trademap-Panama Verileri

Ek-5: Türkiye'nin Panama'ya İhracatında Başlıca Ürünler (bin dolar)

Sıra	GTİP	ÜRÜNLER (İlk 15)	2021	2022	2023	Pay (% 2023)	Değişim (% 2022-2023)
TOPLAM İHRACAT (Diğerleriyle)			304 869	360 383	385 505	100	7
1.	7214	İnşaat demiri	63 590	88 418	76 899	19,9	-13
2.	7113	Mücevherci eşyası ve aksamı (kıymetli metallerden veya kıymetli metallerle kaplama metallerden)	40 183	54 132	71 066	18,4	31,3
3.	2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	45 186	44 757	52 326	13,6	16,9
4.	8904	Römorkörler ve itici gemiler	5 929	10 583	18 350	4,8	73,4
5.	7216	Demir veya alaşımsız çelikten profiller	6 914	5 377	6 433	1,7	19,6
6.	8421	Santrifüjler; sıvıların veya gazların filtre edilmesine veya arıtılmasına mahsus makina ve cihazlar	6 534	11 951	5 940	1,5	-50,3
7.	8544	İzole edilmiş teller, kablolar ve diğer elektrik iletkenler; tek tek kaplanmış liflerden oluşan fiber optik kablolar	1 743	1 477	4 314	1,1	192,1
8.	8905	Fener, yangın söndürme, tarak gemileri, yüzer vinçler vb; yüzer havuzlar; yüzer-dalabilen sondaj ve üretim platformları	0	0	3 952	1	0
9.	1905	Tatlı Bisküvi ve Gofretler	731	1 420	3 743	1	163,6
10.	6109	Tiörtler, fanilalar, atletler, kaşkorseler ve diğer iç giyim eşyası (örme)	2 208	5 437	3 258	0,8	-40,1
11.	3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	2 448	2 900	2 772	0,7	-4,4
12.	3401	Sabunlar, yüzey aktif organik ürünler ve müstahzarlar	1 531	2 163	2 396	0,6	10,8
13.	8504	Elektrik transformatörleri, statik konvertörler (örneğin; redresörler) ve endüktörler	806	291	2 390	0,6	721,3
14.	6204	Kadınlar ve kız çocuk için takım elbise, takım, ceket, blazer, elbise, etek, pantolon etek, vb.(yüzme kıyafetleri hariç)	1 082	2 094	2 286	0,6	9,2
15.	3924	Plastikten sofralar, mutfak, ev, sağlık veya tuvalet eşyası	4 873	2 580	2 166	0,6	-16

Kaynak: Trademap-Türkiye verileri

Ek-6: Türkiye'nin Panama'dan İthalatında Başlıca Ürünler (bin dolar)

Sıra	GTİP	ÜRÜNLER (İlk 15)	2021	2022	2023	Pay (% 2023)	Değişim (% 2022-2023)
TOPLAM İTHALAT (Diğerleriyle)			18 348	34 177	17 870	100	-47,7
1.	7108	Altın (platin kaplamalı altın dahil) (işlenmemiş veya yarı işlenmiş ya da pudra halinde)	2 723	5 414	11 143	62,4	105,8
2.	7404	Bakır döküntü ve hurdaları	0	1 937	3 202	17,9	65,3
3.	7106	Gümüş (altın veya platin yaldızlı gümüş dahil) (işlenmemiş veya yarı işlenmiş ya da pudra halinde)	0	842	1 080	6	28,3
4.	8908	Sökülecek gemiler, suda yüzen sökülecek diğer araçlar	8 118	19 488	988	5,5	-94,9
5.	7113	Mücevherci eşyası ve aksamı (kıymetli metallere veya kıymetli metallerle kaplama metallere)	862	200	913	5,1	356,5
6.	4402	Odun kömürü	22	0	170	1	0
7.	2208	Etil alkol (alkol derecesi < %80, tağyir edilmemiş) ve damıtılarak elde edilmiş likör ve diğer alkollü içkiler	0	0	148	0,8	0
8.	5911	Dokumaya elverişli maddelerden teknik işlerde kullanılmaya mahsus ürünler ve eşya	80	100	110	0,6	10
9.	0901	Kahve, kahve kabuk ve kapçıkları, içinde herhangi bir oranda kahve bulunup kahve yerine kullanılan ürünler	29	61	62	0,3	1,6
10.	7307	Demir veya çelikten boru bağlantı parçaları (rakorlar, dirsekler ve manşonlar gibi)	0	0	14	0,1	0
11.	9606	Düğmeler, çıtçıklar, düğme formları ve bunların diğer aksamı; düğme taslakları	11	21	10	0,1	-52,4
12.	8406	Buhar türbinleri	0	0	9	0,1	0
13.	3919	Plastikten kendinden yapışkan levha, plaka, bandlar, şerit, film, folye ve diğer yassı şekiller	3	3	4	0	33,3
14.	0106	Canlı diğer hayvanlar	0	0	3	0	0
15.	8483	Transmisyon milleri, kranklar; yatak kovanları ve mil yatakları; dişliler ve sistemleri;vidalar;dişli kutuları volan vb	7	0	3	0	0

Kaynak: Trademap-Türkiye verileri